

KARDELJ ÉLETMŰVÉNEK SZÉLES KÖRŰ HOZZÁFÉRHETŐSÉGE FELE

Informacije, Ljubljana (Jugoslovenski centar za teoriju i praksu samoupravljanja „Edvard Kardelj”) VI. évfolyam, 1985., 1—2. szám (január—február) és 3—4. szám (március—április)

Némi késéssel ugyan, de megjelent az Informacije c. folyóirat idei 1—2. és 3—4. száma. Kiadója az E. Kardelj nevét viselő ljubljanoi öngazgatási központ (igazgató Borisav Lazarević, tanácselnök Hakija Pozderac). A lap példányszáma 1250—1500. Példányait minden közreműködő tudósnak, közéleti embernek megküldik, akik eddig tevőlegesen részt vettek a központnak az öngazgatás kérdéseit hazai vagy nemzetközi vonatkozásban tárgyaló munkájában. Az Informacije című, most már havonta megjelenő folyóirat, nem csak egyszerű közlöny, mert azon kívül, hogy beszámol a tudományos központ testületeinek munkájáról, és tudósít a nemzetközi együttműködés alapján szervezett kutatások kapcsán megtartott értekezletekről és vitaösszejövelekről, behatóan foglalkozik azokkal a tudományos tanácskozással és kerekasztal-vitákkal is, amelyek a saját fejlődésünkből adódó problémákat tárgyalják. Ez utóbbiak közül a folyó év legjelentősebb országos értekezletét februárban, a névadó Edvard Kardelj születésnapján rendezte meg a minden egyes tanácskozássra külön-külön kinevezett előkészítő bizottság, amelynek átfogó témaköre „Edvard Kardelj forradalmi gondolatvilága és életműve”. Így 1984-ben Eszéken Kardeljnek a Szocialista Szövetségre vonatkozó nézeteit, valamint a Szocialista Szövetség időszerű kérdéseit és tapasztalatait vitatták meg, főleg a köztársasági és tartományi vezetőségek képviselői. Az idén, 1985-ben, Szkopjében január 28—29-ig a társadalmi tulajdon ellentmondásossága szere-

pelt az országos jellegű tanácskozás napirendjén.

A folyóirat sorra veszi még azoknak a tudományos intézeteknek a kutatási eredményeit, amelyekkel a központ együttműködik. Így az idei szám tárgyalja a már 70 éve működő zágrábi Moša Pijade Munkás- és Népegyetem társadalomkutatási, de elsősorban oktatási és népnevelő tevékenységét, valamint szerteágazó kiadótevékenységét és sokoldalú, állandósult rendezvénysorozatát is (79—93. oldal). Ezenkívül a kettős szám tömören bemutatja azokat a kiadványokat és okmányokat, amelyek a nők egyenjogúságának évtizede kapcsán az 1976—1985-ös időszakban eddig létrejöttek, valamint közli azoknak a tanulmányoknak a bibliográfiáját, amelyek ugyancsak a női egyenjogúsággal foglalkoznak, s a ljubljanoi központ dokumentációs részlegében megtalálhatók (98—99. oldal). A folyóirat záró részében (100—103. oldal) 28 olyan tanulmány és kerekasztal-beszélgetés bibliográfiáját tünteti fel, amellyel a központ rendelkezik, és amelyeket az érdekelt kutatók igénybe vehetnek munkájuk során.

Az 1—2. számban V. Vukadinović részletesen tudósít Kardelj újabb tematikai kötetének szerkesztési elveiről (a szerkesztést Z. Gruevski, J. Hrženjak, R. Kramer, Z. Tomac és V. Vukadinović végezték el). A kötet címe: A helyi közösség a szocialista öngazgatás rendszerében. Bemutatójában a szerző részletesen foglalkozik Kardelj idevágó írásainak és vitaszövegeinek szerkesztési elveivel, a kötet szerkezetével és az

egy-
szerkesztői az úgynevezett „tisztá”
tematikai elvet követték, vagyis azo-
kat a szövegeket vagy szövegrészle-
teket iktatták ebbe a kötetbe, ame-
lyek kifejezetten a helyi közösségekre
vonatkoznak. A szövegek közlése a
keletkezés időrendjét követi. Így az
első fejezet „Irányvétel az öngaz-
gatású helyi közösségek felé” címen
tartalmazza Kardelj 1941 októberé-
ben az užicei Borbában, majd az
1949 júliusában és az 1950 júniusá-
ban közzétett elméleti fejtegetéseit,
melyekben a demokratikus viszony-
nyok fejlesztéséért száll síkra és az
azért, hogy a dolgozók és a polgá-
rok közvetlenül vegyenek részt és
érvényesítsék befolyásukat a köz-
ügyek intézésében.

Az öngazgatású érdekközösségek
által megvalósuló szabad munkacsé-
réhez kapcsolódó nyílt kérdésekről
és az elvárásokkal szembeni sikerte-
lenségről tartott értekezés (1984. no-
vember 6., Belgrád) menetét b. Živ-
ković ismerteti (19—26. oldal). De
jelentőségében mindenképpen kima-
gasló az a tömör és tartalmas ismer-
tető is, amelyet a folyóirat N. Švob-
Đokić tollából közöl (1—2.
szám, 36—38. oldal) arról az 1984.
december 10—13. között, Ljubljana-
ban megtartott nemzetközi értekez-
letről, amelyet az 1983. évi újvidéki
el nem kötelezett országok csúcstal-
álkozójának döntése értelmében egy
nagyarányúnak ígérkező tanulmány
„Tanulmány a nők szerepéről a fej-
lődő országokban” címen készítenek
elő, a fejlődő országok szakemberei-
nek sokoldalú bevonásával. A de-
cemberi értekezleten a hazai szakem-
berek öt tudományos értekezést ter-
jesztettek be. Nevezetesen Anđelka
Milić: A szakképesítés és a szakké-
pesítési politika hatása a nők helye-
zetére a fejlődő országokban, Điseri-
ka Cvetičanin: A nők szerepe a fej-
lődő országokban: Kultúra, Nada

Švob-Đokić: A fejlődő országok
gazdasági és technikai együttműködé-
se és a nők fejlődése, Breda Tavčić:
A nők helyzete a fejlődő országok-
ban: Informálás és tömegkommuni-
kációk és Edita Vajs: A nők helyzete
a fejlődő országokban — népjólé-
leti nézőpont címen. Megjegyzendő,
hogy a beszámolókat betérjesztő ha-
zai szerzők mindegyike a tudományok
doktora és a saját szakterületén már
rangos nevet szerzett kutatásaival.

A folyóirat második (ezúttal is
kettős száma), 1985. évi 3—4. március-
—áprilisi száma rendhagyó. A
gyakorlattól eltérően alcímet is visel,
nevezetesen Az 1985. év munkaprogramja,
és Az 1984. év munkájáról szóló jelentés.
Ez a két szöveg tölti ki teljes egészében a 35
oldalt, és ezúttal a folyóirat szerkesztősége
eltelkintett a szakásos rovatok és
témák közlésétől. Az öngazgatás
kérdéseivel foglalkozó jugoszláv köz-
pontnak — amely főállásban 32 sze-
mélyt (3—4. szám, 65. oldal) fog-
lalkoztat, de igen tekintélyes számú
szakembert, kutatót és gyakorlati
jártasságú közéleti embert is mozgósít,
egész Jugoszlávia területéről —, szerte-
ágazó nemzetközi együttműködése
mellett az első tevékenységi szektora
számíthat még nagy érdeklődésre. Ez
pedig a jugoszláv kutatási központ
névadójának, Edvard Kardelj életművének
a kutatása és tanulmányozása (3—4. szám,
4—6. és 23—27. oldal).

A folyóirat 1985. évi 3—4. szá-
mából megtudjuk, hogy az eddigi
munkálatok eredményeképpen 1985-
ben meg fog jelenni Edvard Kardelj
összegyűjtött műveinek legambib az
első két kötete, és sajtókész állapotba,
1985 végére még 11 kötet kéziratát
készítik el az összes kísérő szöveggel
és melléklettel. Az 1985-ben megjelenő
két kötet az első (kézirata már 1984
áprilisában nyomda-

kész állapotban volt — 1934, 4. ap-
rilisi szám 13. oldal) és az össze-
gyűjtött művek ötödik kötete, amely-
nek a kézírata szintén már 1984-ben
nyomdakész állapotban volt. Az el-
ső kötet, szerkesztője France Filipič
(szakmunkatársai: Martin Ivanič,
Ljiljana Trampuž, Jure Perovšek és
Janko Prunk) felőleli Edvard Kar-
delj első írásait, azokkal bezárólag,
amelyeket 1934 decemberéig, a Szov-
jetunióba való távozásáig írt. Az
ötödik kötetbe (szerkesztője Ione
Franc, szakmunkatársai Boris Mla-
kar, Vida Deželak, Nada Kobal és
Darinka Dernovšek, valamint a
ljubljanai munkásmozgalmi intézet
dolgozói közössége), azokat az írá-
sokat szerkesztették, amelyeket Ed-
vard Kardelj 1941 áprilisától 1942
októberéig alkotott. A kötet kézírata
34 szerzői ív terjedelmű, a kommentá-
rok 15 szerzői ívet, Kardelj tevő-
kenységi kronológiája 2 szerzői ívet,
az ötödik kötet előszava pedig 0,3
szerzői ív terjedelmet tesz ki.

Edvard Kardelj összegyűjtött, há-
ború utáni műveinek az előkészítésé-
vel a Belgrádban székelő jelenkori
történelmi intézet, valamint az ön-
igazgatás elméletével és gyakorlatá-
val foglalkozó ljubljanai jugoszláv
központ munkatársait még az elő-
készületek során bizta meg a sorozat
szerkesztő tanácsa. Így az illetékes
szerkesztői csoport már nyomdakész
formába elkészítette az 1945—1968
időszak négy, a 9., a 10., és a 12.
kötet kéziratát, valamint Kardelj éle-
te utolsó évtizedének alkotásaiból,
az 1969—1978-as időszakból — en-
nek az időszaknak az alkotásait je-
lölte meg az életműsorozat szerkesz-
tő tanácsa, hogy a megjelentetés
szempontjából elsőbbségben részesül
— öt kötet kéziratát fejezte be. Ne-
vezetesen az 51., az 52., az 53., az
54. és az 55. kötet kéziratát. Ezen-
kívül 1985 folyamán sajtó alá ren-
dezik még Edvard Kardelj korábbi

alkotási időszakának két kötetét, a
második és a hatodik kötet kézira-
tát.

Így bizonyosra vehető, hogy a
jugoszláv olvasóközönség már 1985-
ben kézhez kapja Edvard Kardelj
összegyűjtött műveinek első két kö-
tetét szerbhorvát és szlovén nyelven,
pontosabban, Kardelj alkotásainak
az első és az ötödik kötetét 1985
folyamán tehát további 11 kötet
kiadását készítik elő (2 a háború
előtti és a háborús időszak, 4 az
1945—1968-as időszak, és 5 kötet
kézirat Kardelj életének utolsó évti-
zedéből). Lehetséges, hogy ezenfelül
még néhány kötet elhagyja a sajtót,
de ez elsősorban az anyagi lehetősé-
gektől függ.

Ugyanis a Kardelj életművet sajtó
alá rendező tanács és szerkesztőség
még egy sor más jellegű kiadvány
kéziratának az előkészítését is szer-
vezi, melyeknek egy része ugyancsak
1985 folyamán hagyja el a nyomdát.

Így a „Brioni viták” sorozatból
(az előző évek előkészületei alapján)
további két kötet kéziratát A mone-
táris-, hitel- és bankrendszerrel és
A devizarendszerről címűt rendezik
sajtó alá. E két kötet megjelenése
1985-ben még nem bizonyos. A
tematikai gyűjteményes szövegvaloga-
tást tartalmazó kötetek közül azon-
ban 4 kötet biztosra vehetően el-
hagyja a sajtót ebben az évben. Az
első ilyen kötet A Jugoszláv Kom-
munista Szövetség. Ilyen témával
tartják meg 1986 elején azt a tudomá-
nyos szaktanácskozást, amellyel
Kardelj születését jelölik meg, az
önigazgatás kérdésével foglalkozó ju-
goszláv központ szervezésében.
Ugyancsak közreadják még azt a
tematikai szöveggyűjteményt, amely
Kardeljnek a helyi közösségekre vo-
natkozó fejtegetéseit tartalmazza, va-
lamint egy további kötetet, amely
Kardelj szövegei alapján a szakszer-
vezetek szerepét és helyét boncol-

gatja szocialista öngazgatású társadalmunkban. 1985-re tervezték egy Kardelj szövegrészleteit tartalmazó kötet kiadását is, amely az etatizmus témakörét öleli fel.

Ezenkívül további 5 tematikus szövegválogatás sajtó alá rendezését fejezték be az 1985. év során. Először is a már beharangozott és késésben levő A szocialista építésünk kérdései sorozat két zárókötete, a XI. és XII. kötet. Megjelenése majd csak 1986-ra vagy még későbbre várható. Továbbá az ifjúsággal kapcsolatos, Kardelj műveiből szerkesztett szövegválogatás, majd végül még egy szövegválogatás a nemzetközi viszonyok és hazánk külpolitikájának témaköréből.

Igy a tematikus kötetek előkészítései és megjelentetési munkálatait összegezve megállapítható, hogy 4 kötettel gazdagodik majd marxista irodalmunk 1985-ben, és további 7 kötet kéziratát rendezik sajtó alá.

Az Edvard Kardelj nevét viselő jugoszláv központ első szektora ugyancsak előkészíti Kardelj életrajzát is, amely kötet, természetesen, egész életművével foglalkozik. Az előmunkálatokat 1985-ben fejezik be két szűkebb tudományos tanácskozási megtagartásával Kardelj tevékenységéről, úgy hogy 1986-ban megkezdődhetne Edvard Kardelj életrajzának tényleges megírása.

Előkészületek folynak Kardelj visszaemlékezéseinek az egybeegyeztetésére is, amelyről már említést tettek

a Kardelj halála után megjelent: Visszaemlékezések sajtó alá rendezői. Ez utóbbi kötet ugyanis nagy érdeklődésre talált a magyar nyelvű olvasóközönség körében is, hiszen a Forum kiadásában, 1981-ben megjelent kötet (Visszaemlékezések, Küzdelem az új Jugoszlávia elismeréséért és függetlenségéért 1944–1957) hónapok alatt elkelt. A készülő további kötet — amely szerkezetileg szaggatottabb lesz ugyan, hiszen televíziós nyilatkozatok és a sajtóinterjúk alapján készül — is megőrzi az első kötet érényét, mert ahogyan már Kardelj is megjegyezte, nem csupán egyszerű visszaemlékezést szándékoztak rögzíteni, személcvs élmenye alapján, hanem vázolni a társadalmi és nemzetközi összefüggéseket, kiértékelni azokat, amelyekben közvetlenül részt vett.

Az öngazgatás elméletével és gyakorlatával foglalkozó jugoszláv központ Edvard Kardelj életművének minél teljesebb közreadására irányuló erőfeszítéseiről tudósítva, nyilvánvalóan nem feledkezhetünk meg a többi hazai kiadó ide vonatkozó tevékenységéről sem. Hisz több kiadó, figyelemre méltó erőket mozgósítva, társadalmunk és az olvasók igényeinek megfelelően, jelentős mértékben hozzájárul ahhoz, hogy Kardelj életműve tartósan beivódjon elméleti gondolkodásunkba és gyakorlati cselekvésünkbe.

Rehák László